



**Силабус**  
навчальної дисципліни  
**Лінгвістичний аналіз художнього тексту**  
2023-2024 навчальний рік

Освітня програма	Освітньо-професійна програма «Середня освіта (українська мова і література). Англійська мова»
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.01 Українська мова і література
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни	вибіркова
Викладач	кандидатка філологічних наук, доцентка Ольга СОПІНА
Кафедра	української мови та славистики
Посилання на курс на сайті університету	<a href="https://edu.bdpu.org/course/view.php?id=3847">https://edu.bdpu.org/course/view.php?id=3847</a>
Контактний телефон	+38 050 640 40 05
E-mail викладача:	senichevaolga76@gmail.com

**Обсяг курсу на поточний навчальний рік:**

Кількість кредитів / годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
3/ 90 год.	12 год.	12 год.	66 год.	залік

**Семестр: 8.**

**Мова навчання:** українська.

**Ключові слова:** методи та прийоми лінгвістичного аналізу художнього тексту, художній текст, структура тексту, типи оповідей, експресивність, експліцитна й імпліцитна інформація, екстралінгвістичні фактори.

**Метою** викладання навчальної дисципліни «Лінгвістичний аналіз художнього тексту» є надати знання про методи та прийоми лінгвістичного аналізу художнього тексту; виробити у здобувача вищої освіти навички та вміння практично розмежовувати функціональні вияви тих чи інших форм категорій тексту, простежувати напрями внутрішньотекстової актуалізації, встановлювати особливості внутрішньотекстових міжреченневих синтаксичних зв'язків і семантико-синтаксичних відношень, з'ясувати закономірності побудови надфразних єдностей, періодів та окреслювати їх текстотвірний потенціал.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Лінгвістичний аналіз художнього тексту» є: 1) актуалізація і конкретизація знань, набутих при вивченні «Лінгвістичного аналізу художнього тексту» шляхом прагматичного опанування прикладного змісту законів і закономірностей лінгвістики тексту; 2) формування базових знань і вмінь, необхідних для свідомого опанування змісту курсу «Лінгвістичний аналіз художнього тексту»; 3) опанування системним світоглядом щодо проблем лінгвоаналізу та творчим мисленням, необхідним для вдосконалення власної лінгвістичної майстерності; 4) підвищення інтересу, намірів, спрямованості і схильностей до лінгвістичного аналізу, які стануть дієвими чинниками професійної адаптації самих магістрантів, як під час навчання у ВНЗ, так і під час подальшої роботи за фахом; 5) формування професійно-педагогічної ерудиції і тезаурусу майбутніх філологів як основи для ефективного включення в науково-дослідницьку діяльність при підвищенні свого освітньо-кваліфікаційного рівня і наукового зростання.

Обов'язковою складовою частиною навчального процесу є самостійне опрацювання відповідної наукової та спеціальної літератури, спрямованої на розвиток навичок науково-дослідницької роботи в області лінгвістики. Передбачено самостійну роботу з підручниками, посібниками, термінологічними та іншими видами словників, навчальною та довідковою літературою.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти буде **знати**:

- 1) основні поняття методології та методик лінгвістичного дослідження;

2) основні підходи до лінгвістичної класифікації текстів за основними лексичними, граматичними, фонетичними ознаками, за функціонально-смісловим призначенням, за жанровою належністю та стильовою співвіднесеністю, за кількістю учасників та за формою презентації (усна, письмова).

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти буде **вміти**:

- 1) вільно володіти лінгвістичною терміносистемою з лінгвістичного аналізу художнього тексту;
- 2) здійснювати на наукових засадах лінгвістичний аналіз художнього тексту;
- 3) аналізувати тексти, що належать до стилю художньої літератури, і визначати тип оповіді;
- 4) виділяти на широкому текстовому матеріалі стилістико-синтаксичні засоби виразності й експресивності;
- 5) визначати лексичні, синтаксичні й стилістичні маркери зв'язності тексту,
- 6) адекватно дотримуватись параметрів комунікативної відповідності та мовної правильності, визначати семантичні засоби розростання художнього тексту,
- 7) виділяти експліцитну й імпліцитну інформацію, закладену в ньому,
- 8) описувати змістове й технічне членування різножанрових художніх текстів,
- 9) визначати вплив екстралінгвістичних факторів на розкриття сюжету художнього твору.

## **ЗМІСТ КУРСУ: МОДУЛЬ 1**

### **Змістовий модуль 1. Вступ до курсу**

Тема 1. Вступ.

Предмет і завдання курсу.

Лінгвістика тексту як наука. Історія розвитку.

Тема 2. Текст як одиниця аналізу.

Визначення тексту в сучасній лінгвістиці.

Основні ознаки художнього тексту.

### **Змістовий модуль 2. Структура художнього тексту**

Тема 3. Структурно-семантична організація художнього тексту.

Типи членування текстів.

Обов'язкові елементи структурної організації тексту.

Факультативні частини художнього тексту.

Сильні і слабкі позиції художнього тексту.

Тема 4. Засоби творення експліцитного смислу в художньому творі.

Визначення надфразної єдності в сучасній лінгвістиці.

Засоби міжфразового зв'язку.

Вільні речення.

Типи надфразних єдностей.

## **МОДУЛЬ 2**

### **Змістовий модуль 3. Типологія текстів**

Тема 5. Типологія текстів.

Принципи побудови типології.

Класифікація текстів.

Тема 6. Класифікація текстів (за Глаузенбладом).

Світлі тексти. Веселі тексти. Прості тексти. Красиві тексти. Сумні тексти. Зморені тексти. Складні тексти.

### **Змістовий модуль 4. Креолізовані тексти**

Тема 7. Креолізований текст, проблеми визначення.

Загальна характеристика креолізованого тексту.

Функції зображення в креолізованому тексті.

Тема 8. Відношення між компонентами креолізованого тексту.

Структурно-семантичні відношення між компонентами креолізованого тексту.  
Композиційні відношення між компонентами креолізованого тексту.

### МОДУЛЬ 3

#### Змістовий модуль 5. Лінгвістичний аналіз прозового твору

Тема 9. Структури надфразної єдності.  
Приєднання. Супідпорядкування. Паралельні та ланцюжкові синтаксичні структури.  
Лексико-семантичні повтори у надфразних єдностях.  
Лексико-граматичні межі надфразних єдностей.  
Надфразна єдність і абзац.  
Тема 10. Інформація і континуум у художньому тексті.  
Види інформації у тексті.  
Категорія континууму.

#### Змістовий модуль 6. Лінгвістичний аналіз ліричного твору

Тема 11. Аналіз і співставлення ліричних віршів.  
Тема ліричного твору.  
Художній простір. Художній час. Художня подія. Художній стан.  
Структура, композиція ліричного твору.  
Тема 12. Критерії відбору художньої словесності для лінгвоаналізу.  
Проблема відбору художніх творів для вивчення та аналізу.  
Критерії відбору художньої словесності для лінгвістичного аналізу. Читання художньої літератури – явище психічне. Ставлення автора до зображуваного; сила почуття. Моральне ставлення письменника до предмета зображення. Артистична краса. Цілісність художнього тексту. Багат шаровість художнього тексту, тобто художнє маскування. Модель адресата-читача.

**Методи навчання:** словесні (лекція, бесіда, навчальна дискусія, презентація, пояснення, розповідь, інструктаж), наочні (метод ілюстрування, демонстрація, самостійне спостереження), практичні (вправи різних типів, дослідні роботи), домашні завдання, самостійна пошукова робота, творча робота.

**Політика курсу (особливості проведення навчальних занять):** курс «Лінгвістичний аналіз художнього тексту» належить до числа дисциплін, що відносяться до індивідуальної освітньої траєкторії. Вироблення у здобувачів вищої освіти вмінь та навичок здійснювати лінгвоаналіз художніх текстів за різними класифікаційними параметрами, різновидами, методами і прийомами філологічного дослідження з метою застосування їх при написанні кваліфікаційних робіт.

**Відвідування курсу** є обов'язковою складовою навчання. Очікується, що всі здобувачі освіти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Презентаційні матеріали лекцій завантажені на сайті університету. Якщо здобувачі пропускають поточні заняття, їм варто самостійно опрацювати навчальні матеріали. Пропущені заняття або контрольні заходи мають бути відпрацьованими в позаурочний час, у консультативні години.

#### **Технічне і програмне забезпечення/обладнання, наочність:**

- робоча програма курсу;
- тексти лекцій;
- мультимедійні презентації лекцій;
- плани практичних занять та завдань до самостійної роботи;
- доступ до дистанційного курсу на сайті університету.

**Система оцінювання та вимоги:** оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти здійснюється за системою ЕКТС та національною шкалою оцінювання відповідно до «Положення про порядок оцінювання знань студентів у ЕКТС у Бердянському державному педагогічному університеті».

Підсумковий рейтинг з навчальної дисципліни – це сума рейтингової оцінки за результатами поточної успішності здобувачів вищої освіти (сума балів за поточну роботу на практичних заняттях та балів за самостійну роботу).

Контроль за самостійною роботою відбуватиметься за допомогою різних видів робіт (опитування на практичному занятті, перевірка конспектів, тестування, співбесіда), які охоплюватимуть всі питання, винесені на самостійне опрацювання.

**Таблиця 1. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС**

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90–100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
78–89	добре		B (добре)
65–77			C (добре)
58–64			D (задовільно)
50–57	задовільно		E (задовільно)
35–49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1–34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

**Список рекомендованих джерел:**

**Основний**

- Бацевич Ф., Кочан І. Лінгвістика тексту: підручник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 316 с.
- Лінгвістичний аналіз художнього тексту. Навчально-методичний посібник / укладач: канд. філолог. наук, доц. С.А. Притолук. Тернопіль: ТНПУ, 2018. 82 с.
- Форманова С. В. Лінгвістичний аналіз тексту: навчальний посібник. Одеса: ПолиПрес, 2016. 200 с.

**Допоміжний**

- Бацевич Ф.С. Абсурдний художній текст у вимірах лінгвістичної прагматики. *Мовознавство*. 2012. № 1. С. 18-30.
- Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. К.: ВЦ Академія, 2004. 334 с.
- Бацевич Ф.С. Художній текст VS ченнелінг-текст: виявлення мовленнєво-жанрової специфіки. *Лінгвістичні дослідження: збірник наукових праць Харківського національного університету імені Г.С. Сковороди* / гол. ред. Л.А. Лисиченко. Харків, 2009. Вип. 27. С. 103-111.
- Голянич М.І., Іванишин Н.Я., Ріжко Р.Л., Стефурак Р.І. Лінгвістичний аналіз тексту: словник термінів / за ред. М.І.Голянич. ІваноФранківськ: Сімик, 2012. 392 с.
- Дащенко Н. Лінгвістика тексту й основи лінгвоаналізу: методичні рекомендації. Тернопіль: Підручники і посібники, 2002. 63 с.
- Дистрибутивний аналіз. Методика безпосередніх складників. Трансформаційний аналіз – методи лінгвістичних досліджень [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.bestreferat.ru/referat-163373.html>
- Єрмоленко С. Нариси з української словесності : стилістика та культура мови. Київ: Довіра, 1999. 431 с.
- Єщенко Т.А. Лінгвістичний аналіз тексту: навч. посібник. Донецьк : DICO, 2009. 336 с.
- Загнітко А. П. Лінгвістика тексту: хрестоматія. Донецьк, 2009. 175 с.
- Іваненко С.М., Карпусь А.К. Лінгвостилістична інтерпретація тексту. Київ: Київський державний лінгвістичний університет, 1998. 175 с.
- Ковалик І.І., Мацько Л. І., Плющ М. Я. Методика лінгвістичного аналізу тексту. Київ: Вища школа, 1984. 118 с.

12. Коч Н.В. Основи комунікативних технологій: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 2-ге вид., перероб. Миколаїв: Іліон, 2014. 266 с.
13. Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Знання, 2008. 423 с.
14. Кочан І.М. Лінгвістичний аналіз тексту: навч. посібник. Київ: Знання, 2008.
15. Крупа М. Лінгвістичний аналіз художнього тексту. Тернопіль: Підручники і посібники, 2005. 416 с.
16. Манакін В.М. Мова і міжкультурна комунікація: навч. посіб. Київ: ВЦ «Академія», 2012. 288 с.
17. Мацько Л. І., Сидоренко О. М., Мацько О. М. Стилїстика української мови / за ред. Л.І. Мацько. Київ: Вища школа, 2003. 426 с.
18. Методи лінгвістичних досліджень [Електронний ресурс]. Режим доступу: [http://knowledge.allbest.ru/languages/2c0a65625b3ac68a5c53b88521216c27\\_0.html](http://knowledge.allbest.ru/languages/2c0a65625b3ac68a5c53b88521216c27_0.html).
19. Миронюк Н. П. Лінгвістичний аналіз художнього тексту: збірник вправ і завдань. Київ: Вища школа, 1993. 159 с.
20. Науменко А. М. Філологічний аналіз тексту (Основи лінгвопоетики): навч. посібник. Вінниця: НОВА КНИГА, 2005. 416 с.
21. Почепцов Г.Г. Теорія комунікації. Київ: ВЦ Київський університет, 1999. 308с.
22. Радзівська Т. В. Нариси з концептуального аналізу та лінгвістики тексту. Текст - соціум – культура - мовна особистість: монографія. Київ: ДП Інформ.-аналіт. агентство, 2010. 491с.
23. Різун В. В. Літературне редагування. Київ: Либідь, 1996. 240 с.
24. Рікер П. Що таке текст? Пояснення і розуміння. *Слово. Знак. Дискурс. Антологія Світової літературно-критичної думки ХХ ст.* / за ред. М. Зубрицької. 2-е вид., доповн. Львів: Літопис, 2002.
25. Рудик І.М. Культурна специфіка невербального коду в міжкультурній комунікації. *Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка.* 2005. N 23. С. 101-103.
26. Селіванова О.О. Основи теорії мовної комунікації: підручник. Черкаси: Видавництво Чабаненко Ю.А., 2011. 350 с.
27. Семенюк О. А. Основи теорії мовної комунікації: навч. посіб. / О.А. Семенюк, В.Ю. Парашук. Київ: ВЦ «Академія», 2010. 240 с.
28. Серажим К. С. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність: монографія. Київ: Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2002. 392с.

#### Інформаційні ресурси

1. [bdpu.org](http://bdpu.org) : сайт Бердянського державного педагогічного університету .
2. <http://www.slovnyk.net>.
3. <http://www.wikipedia.org>.
4. <http://www.ostriv.in.ua>.
5. <http://www.ukrlit.vn.ua>.
6. <http://www.ukr-in-school.edu.ua.net>.
7. <http://www.nsu.ru/education/virtual/discourse.htm>.
8. <http://www.mova.dn.ua>.
9. [http://ruthenia.info/text/lang/index\\_all.htm](http://ruthenia.info/text/lang/index_all.htm).
10. <http://litopys.org.ua/links/inmovozn.htm>.
11. <http://www.novamova.com.ua>.
12. <http://www.mova.info>.
13. <http://ulif.org.ua>.
14. <http://lingvoforum.net>.